

שאלון חוסר סובלנות לעימותים

ורדי נעמי, 1997

בדיקת הקשר התפקודי בין רכיבי דפוס ההתנהגות Type-A

במאפייני ביצוע תחת דרישות סביבה שונות

מאת: נעמי ורדי

בהדרכת: ד"ר חסידה בן צור

ד"ר יוחנן אשל

עבודת גמר המוגשת כמילוי חלק מהדרישות

לקבלת תואר מוסמך

אוניברסיטת חיפה

הפוקלטה למדעי החברה והמתמטיקה

החוג לפסיכולוגיה

יוני 1997

שיטה

2.1 נבדקים

בניסוי השתתפו 70 נבדקים, 34 גברים ו-36 נשים, בגיל שך 25.1 שנים (טווח 21-39, SD=3.32).

הנבדקים היו סטודנטים באוניברסיטה או בטכניון, שגויסו בעזרת מודעה המבטיחה תשלום (30 ש"ח). כולם היו דוברי עברית כשפת אם.

2.2 כלים

הכלים שהיו בשימוש הנם:

1. שאלון ה- Jenkins activity Survey (from t). זוהי גרסה סטודנטים של ה- JAS (SJAS) של Glass (1977), ובתרגומה לעברית (בן צור, ויינשטיין וחשמונאי, 1990 - ראה גם מדריך לנוסח העברי). מתוך 44 השאלות נעשה שימוש ב-21 פרטים המהווים את הנוסח המקוצר. שיטת הצייון שהופעלה הייתה של Glass (בן צור, ויינשטיין וחשמונאי, 1990). בה משייכים לתשובות המאפיינות כתשובות TA את הציון 1, ולתשובות TB את הציון 0. לאחר חישוב הציון על 21 הפרטים לכל נבדק, נקבע סווגו כ- TA ו- TB ע"פ המצאות ציונו מעל או מתחת לציון החציון של המדגם. בעל ציון הנמצא מעל לחציון יסווגו כ- TA, מתחת לחציון כ- TB. באותו האופן חושבו גם הציונים על תתי הסלקות, תת הסלקה S (פרטים 6.7.8.9) ותת הסלקה HD (44.41.34.21.18.17) {שיוך הפריטים לתת הסלקות ע"פ Bryant & Yarnold (1989)} השימוש בשאלון ה- SJAS נבע מסיבות שהוזכרו כבר במשך העבודה. כאמור זהו השאלון שנמצא מתאים ביותר למחקרי ביצוע שכן הוא שם דגש על מגוון רכיבי ההתנהגות המרכיבים את הדפוס, ואין הוא מתמקד ברכיבים מסוימים בלבד (כמו ה-SI). מכיוון שכך זהו גם המדד הנפוץ ביותר במחקרי מרכיבי TA ומחקרי ביצוע TA, המהווים אל עולם התוכן של המחקר הנ"ל.
2. (נספח מספר 2). זוהי הגרסה העברית (בר-אילן, 1989) של השאלון של Budner (1962). בשאלון 16 פריטים לגביהם צריך הנבדק לציין את מידת הסכמתו בהתאם לסולם ליקרט בן 7 דרגות. הסולם נע מ-1=מאוד לא מסכים ועד 7=מסכים מאוד. כשלא ניתן להשתמש בציון הנויטרליות -4. מחצית הפרטים (הבלתי זוגיים) מצוינים כפי שסומנו ע"י הנבדק, אלו הפרטים שהסכמתה עימם מעידה על חוסר סובלנות לעמימות. לגבי המחצית השנייה (הזוגיים) שהסכמה איתם מעידה על סובלנות לעמימות הופכים את הסלקה. כך מידת חוסר הסובלנות לעמימות של הנבדק נקבעת ע"פ סכום הנקודות הכללי של כל הפריטים. ככל שציון זה גבוה כך גבוהה אי הסובלנות לעמימות. בשאלון מתוארים מצבים מ-3 סוגים אותם Budner (1962), רואה כמרכיבים מצבי עמימות אברסיביים לאדם המתאפיין בתכונת חוסר הסובלנות לעמימות. 3 סוגי מצבים אלו

מהווים 3 תת-הסלקות של המבחן והן- מורכבות, (C) Complexity, (N) Novelty, וסותרה (מצבים המערבים אלמנטים שלא מתיישבים יחדיו). Insolubility (I). כאמור לסקלת המורכבות המשקל הגדול ביותר (פרטי 4-8.10.14-16 כלומר 9 פריטים). סלקת N כוללת 4 פרטים (2.9.11.13) וסלקת I כוללת 3 פריטים (1.3.12).
שאלון זה הוא שאלון חוסר הסובלנות לעמימות הנפוץ ביותר בשימוש והוא נמצא קשור למגוון מדדים מעולמות תוכן קרובים (Sidanius, 1985). ההחלטה להשתמש בשאלון כמדד למורכבות קוגניטיבית, נבעה מכך שהשאלונים שהיו בשימוש במרבית מחקרי המורכבות הקוגניטיבית שדווחו במבוא, מצריכים צוות שופטים שהינו מימון בטכניקה המורכבת של שיפוט הראיונות והמשימות הנתונות, וכן, TA כבר נבחן מספר פעמים רב יחסית בכלים אלו ובכל המקרים הנ"ל חזרה התוצאה של חוסר קשר בין שני משתנים אלו. מעבר לכך וכפי שפורט במבוא שאלון זה על מגוון התכנים והסיטואציות שבו לגביהן נבחנת הסובלנות לעמימות יכול להוות מדד למורכבות קוגניטיבית כסגנון מוכלל וזאת בשונה מרוב המדדים האחרים למורכבות קוגניטיבית.

3. שאלון California F- Scale

(נספח מספר 3א) זוהי גרסה עברית (מינקוביץ ושקד, 1962) לשאלון של Adorno, Frenkel-Brunswick, Levinson & Sanford (1950). בשאלון 31 הצהרות ודף תשובות עליו יש לסמן את מידת ההסכמה על הצהרות. הסימון נעשה על סולם הנע מ- (-3) = מתנגד מאוד, ועד (+3) = מסכים במידה רבה, (ללא שימוש ב-0). ציינון השאלון נעשה ע"י תרגום הציונים לסקלה של 1-7, בהתאמה, וסיכום ציוני כל הפריטים. ככל שציון זה גבוה יותר הסמכותנות של הפרט גבוהה יותר.
לגבי בדיון בעבודה הנוכחית השימוש בשאלון הנו שולי והוא משרת למעשה כמשימת הסחה (כפי שיוסבר בהמשך).

4. שאלון WAT Word Association Test

זהו שאלון ה WAT בגרסתו של Breznitz (1983), (ראה נספח מס' 3ב) בו הנבדק ממלא 5 מילות אסוציאציה למילת גירוי, ומאוחר יותר עם הצגתה מחדש של מילת הגירוי הוא מתבקש לשחזר את רצף 5 האסוציאציות שהפיק קודם. דרכי הציינון והניתוח המגוונות של מדד זה לא יפורטו כאן שכן גם שאלון זה משמש רק כמשימת הסחה, כפי שיוסבר בהמשך.

5. משימת קבלת ההחלטות

המשימה שהורכבה על ידינו, כללה מס חלקים:

א). שאלון דרוג מרכיבים

(נספח מס 4) לצורך הניסוי נבחרו 5 תחומי קבלת החלטות הלקוחים מחיי סטודנטים. התחומים היו-בחירת דירה להשכרה, בחירת קורס לימודים, בחירת עבודה לזמן הלימודים, בחירת מקום לימודים לתואר מתקדם|לימודי המשך, ובחירת מקרר לצורך רכישתו. לאחר מכן נבנה שאלון שבו נתבקש הנבדק לדרג את חשיבותם של 5

מרכיבים מימדים של כל אחת מ-5 בעיות החלטה, אחת מכל נושא שתואר קודם. הקביעה אלו מימדים יכללו בשאלון, כלומר אילו מימדים הם מימדים חשובים לקבלת החלטות אלו והנם גם בלתי תלויים האחד בשני, נעשתה ע"י צוות של 10 שופטים. שופטים אלו נתבקשו לתאר את המימדים החשובים לדעתם בקבלת החלטות בתחומים אלו, לדרג אותם לפי חשיבותם ולציין מי מהם בלתי תלויים באחרים. מתוך מאגר נתונים זה נבחרו לכל תחום החלטה חמשת המימדים השכיחים, היותר חשובים והבלתי תלויים האחד בשני.

בשאלון שלושה דרגים שונים: בדרוג מס' 1 נתן הנדבק למימדים ציון מ-7, ללא קשר לציונים שניתנו ליתר מימדי בעית ההחלטה. בדרוג מס' 2 דרג הנבדק את המימדים מ-5 לפי סדר חשיבותם היחסי מהמרכיב החשוב שביניהם ועד לפחות חשוב. בדרוג מס' 3 דורגו המימדים שוב על סולם בן 7 דרגות אך הפעם לא יכלו שני מימדים של אותה בעיית החלטה לקבל את אותו ציון.

הדרוג בו נעשה שימוש להרכב בעיות ההחלטה האישיות היה דרוג מס' 2. (בדרוג מספר 1 נעשה שימוש כמדד ליכולת הדיפרנציאציה של הנדבק, ושלושת הדרוגים גם יחד שימשו לבחינת הבדלים בהתייחסות TA ו-TB לתחומי קבלת ההחלטות השונים על מגוון מימדיהם- כפי שיפורט בהרחבה בסעיף התוצאות).

ב. בעיות ההחלטה

(נספח מס' 5) בשלב הבא הורכבו תבניות לבניית 4 בעיות החלטה.

בכל תבנית היו 3 נוסחאות לבניית 3 אלטרנטיבות הבעיה. כל נוסחא בטאה שקלול ע"פ משוואת המודל האדיטיבי מפצה. כלומר נבנתה משוואה המכפילה מספר המציין את חשיבות המימד, בערך מסוים על אותו מימד והכוללת את שקלול כל המימדים. כל נוסחא הסתכמה מעבר ל-5 המימדים המשוקללים בה לערך המייצג את מידת עדיפות האלטרנטיבה יחסית לאחרות, בהתאם למודל האדיטיבי מפצה.

האלטרנטיבות נבנו כך שאחת מהן תהיה המוצלחת ביותר בהתאם למודל האדיטיבי מפצה (כלומר הגבוהה ביותר בערך המסכם של המשוואה). השניה תעלה על הראשונה בערך על המימד החשוב ביותר לאותו אדם, אך תהיה נמוכה יותר מהמשוואה הראשונה בערך המסכם של שקלולוי המשוואה. כך במידה ונעשה שימוש במודל לא מפצה,

והערכת האלטרנטיבות מתמקדת במימד החשוב ביותר- תבחר אלטרנטיבה שניה זו, לעומת זאת אם תעשה שימוש במודל מפצה לא תבחר אלטרנטיבה זו שכן היא נחותה יחסית לראשונה.

עד כה נבנו האלטרנטיבות בשיטה הדומה לזו בה נעשה שימוש במחקרים קודמים לבחינת שימוש באסטרטגיות מפצות לעומת לא- מפצות (למשל Zakay, 1985). במחקר הנוכחי הוחלט לחדש ולהוסיף גם אלטרנטיבה שהינה גרועה 'מכל הבחינות':

בין אם נבחן אותה ע"פ מודל מפצה או ע"פ מודל לא מפצה (המחקר במימד החשוב ביותר), אלטרנטיבה זו נוחתה באופן משמעותי משתי האלטרנטיבות האחרות. בחירה בה לפיכך מהווה טעות.

נתונות לנו אם כן 4 תבניות לבעיות החלטה, המכילות כל אחת 3 אלטרנטיבות, אלטרנטיבה עדיפה קומפנסטורית (לפי מודל אדיטיבי מפצה), אלטרנטיבה עדיפה לא-קומפנסטורית (לפי המימד החשוב ביותר), ואלטרנטיבת הטעות הגסה. בעזרת 4 התבניות הרכבנו 4 בעיות החלטה לכל אחד מ-4 עולמות התוכן בהם נעשה שימוש (בחירת דירה להשכרה, בחירת עבודה לזמן הלימודים, בחירת מקום ללימודי המשך, ובחירת מקרר לצורך רכישתו), כלומר, סה"כ 16 תבניות לבעיות החלטה. במסגרת 16 תבניות אלו עורבב ואוזן סדר הופעת 3 האלטרנטיבות וסדר הופעת המימדים באלטרנטיבה במתייחס למידת חשיבותם, כל זאת למניעת אפקטים של סדר. כמו כן אפקט סדר הופעת 4 התבניות במסגרת הצגת 16 בעיות ההחלטה אוזן באמצעות ריבוע לטיני.

על בסיס 16 תבניות מאוזנות אלו, בעזרת הדרוג האישי של חשיבות מימדי כל בעיה (דרוג מס' 2) ובעזרת טבלת סולמות המתארת 5 ערכים על כל מימד (ראה בנספח), הורכבו לכל נבדק 16 בעיות החלטה אישיות. כל הנבדק קיבל 16 בעיות אלו ב-4 קבוצות של 4 בעיות כל פעם. כל קבוצה הכילה בעיית דירה, בעיית עבודה, בעיית המשך לימודים, ובעיית מקרר, בסדר הקבוצה הנ"ל. מעבר לנבדקים אוזן סדר הופעת 4 קבוצות הבעיות בין קבוצת הנבדקים שסווגו כ- TA ו- קבוצת המסווגים כ- TB .

הפורמט הסופי של חלק זה של משימת קבלת ההחלטות כפי שהוצג לפני הנדבק, כלל:

1. תאור קצר של המשימה ודרישותיה.
2. דוגמא שנבנתה על פי בחירה מקרית של אחת מ-4 התבניות ויושמה בנושא שדורג ע"י הנבדק בשאלון דרוג המרכיבים- בחירת קורס לימודיפ, בו לא נעשה שימוש לבניית 16 בעיות הניסוי עצמו. הדוגמא כללה טבלה לתאור סולמות הערכים על מימדי הבעיה, תזכורת לדרוג חשיבות המימדים (מס' 2) כפי שדורגו ע"י הנבדק, ואת בעיית ההחלטה עצמה. על הנבדק היה לסמן את האלטרנטיבה המועדפת על ידו.
3. המשימה עצמה- לפני שניגשו לפתרון הבעיות (ובדומה לדוגמא), כל נבדק קיבל דף המכיל טבלת סולמות של ערכים על כל מימד ומימד, וטבלת דרוגי חשיבות המימדים כפי שדרג אותם קודם. היה עליו לקרוא טבלאות אלו בעיון והן נשארו לפניו לשימוש בזמן קבלת ההחלטות.
6. בעיות ההחלטה ניתנות כאמור קבוצות של 4 בעיות כל אחת. כל בעיה מופיעה על דף נפרד, יש לקרוא אותה ולסמן את האלטרנטיבה הנבחרת.

Intolerance of Ambiguity

שאלון עמדות

לפניך 16 משפטים המציגים עמדות לגבי נושאים שונים. עליך לציין לגבי כל משפט באיזו מידה אתה מסכים לו, כלומר באיזו מידה הוא תואם את געותיך או מחשבותיך. דרג את מידת הסכמתך בהתאם לסולף הבא:

מסכים מאוד	מסכים	נוטה להסכים	נוטה שלא להסכים	לא מסכים	מאוד לא מסכים
7	6	5	3	2	1

באם אתה מסכים מאוד למה שנאמר במשפט תן לו את הדרוג "7". באם אינך מסכים כלל, תן את הדרוג "1". השתמש בדרגות הביניים כאשר הסכמתך או אי הסכמתך בינונית או מועטת. ציין ליד כל משפט במקום המתאים את הספרה המיצגת את מידת הסכמתך.

מידת ההסכמה

1. מומחה אשר אשר אינו מציג תשובה ברורה כנראה אינו יודע הרבה.
_____
2. הייתי רוצה לחיות בארץ זרה לזמן מה.
_____
3. האמת שלא קיים מצב בו מוצגת בעייה אשר אינה ניתנת לפתרון.
_____
4. אנשים המנהלים את חייהם לפי לוח זמנים מוגדר מראש כנראה מפסידים את רוב ההנאה מהחיים.
_____
5. תפקיד טוב הוא תפקיד שבו הדברים שצריך לעשות והדרך שצריך לעשותם תמיד ברורים.
_____
6. זה יותר מהנה לפתור בעיה מורכבת מאשר לפתור בעיה פשוטה.
_____
7. בטווח הארוך ייתכן שניתן לעשות יותר על ידי התמודדות עם בעיות מצומצמות ופשוטות מאשר עם ביות רחבות ומורכבות.
_____
8. לעתים קרובות האנשים המעניינים והמרתקים ביותר הם האנשים שלא אכפת להם להיות שונים ומקוריים.
_____
9. מה שאנו מורגלים בו תמיד עדיף על הלא מוכר.
_____
10. אנשים המתעקשים על תשובות של כן ולא פשוט אינם יודעים כמה הדברים באמת מורכבים.
_____
11. אדם המנהל אורח חיים שקט ושיגרתו בו ישנן מעט הפתעות ואירועים בלתי צפויים, צריך לכיר תודה על כך.
_____

12. הרבה מהחלטותינו החשובות ביותר מבוססות על מידע בלתי מספיק.

13. אני אוהב מסיבות בהן אני מכיר את רוב האנשים מאשר מסיבות בהן רוב או כל האנשים זרים לי לגמרי.

14. מורים או מנחים אשר נותנים משימות לא ברורות נותנים סיכוי לגלות יצירתיות ויוזמה.

15. ככל שנקדים לרכוש ערכים ואידאלים דומים כך יהיה טוב יותר.

16. מורה טוב הוא מורה אשר גורם לך לתהות כל הזמן בה אתה רואה דברים. _____.